

Братислав Петковић

LEGION D' HONNEUR

Рођен у Београду 26. октобра 1948. године. Дипломирао 1972. године на Академији за позориште, филм и телевизију, на смеру позоришне режије, представом *Разбојници* Фридриха Шилера. У Београдском драмском позоришту 1978. поставио представу *Sporting life*, за коју је текст писао заједно са колегом Војиславом Кајганићем. После тога написао је и две монодраме: *Продајем разбивену кућу* и *Исјовесни кловна Драгољуба* (играо га је Божидар Стошић). Године 1991. написао је драму *Каскадер* коју је и ре'ирао у Београдском драмском позоришту.

Свој дечачки сан остварује 1994. године када отвара Музеј аутомобила, а представом *Grand prix* (његови текст и режија) отвара нову позоришну сцену под називом Модерна гаража. Представом *Legion d'Honneur* 1998. године отвара и камерну сцену у истом простору.

Братислав ПЕТКОВИЋ

LEGION D' HONNEUR

ЛИЦА

МИЛУНКА САВИЋ, око 60 година

БЛАГОЈЕ ПЕТРОВИЋ, око 70 година

ТАНАСКО ТОПАЛОВИЋ, око 40 година

Док њублика улази, са радија тиша "Космај" свира силеи песама из 1955. године. Преовлађују руске песме и шлагери. Када се зледалиши замрачи, музика се прекида и почињу веси. Сикер: Дајемо најновије веси "Председник Републике друг Тийо и исиакнути југословенски руководиоци Пејар Стамболић, Јован Веселинов, Буро Пуцар, Лазар Колишевски, Анка Берус, Милош Минић и други, дочекали су пре десетак минути делегацију Савеза Социјалистичких Совјетских република, на челу са друговима Хрушчовом, Булђањиним, Микојаном, Шейловим и Громиком. Пренос ће вршити Драгушин Траиловић, рејоршер Радио-Београда, укључујемо се у директан пренос"... Иде говор Никије Хрушчова; у просјорију улази Благоје, осврће се, засијаје на средини просјорије, као да послушује говор са радија, осмехне се и заврши злавом, насиви ка враћима нужника, улази. Неколико тренутика за њим у просјорију улази Милунка, носећи кофу са водом и мејлу.

МИЛУНКА: *(Засијаје код радија, слуша, зашмим оштрим њокрејом гаси радио)*

Е, нећеш више... Гадови... Само лажу...

(Почиње да чисти)

Сачувај Боже и саклони, шта је овом народну... То све полудело, само срља, и стока има неки ред... Све забрљају и засвиње, могу душу да испустим бришући и опет ништа... Нема ту помоћи, нема...

Благоје тишо излази из нужника. Милунка окренути леђима. Благоје засијане. Милунка се окреће, узледа Благоја и њрзне се.

БЛАГОЈЕ: Добро јутро.

МИЛУНКА: Ух, што сте ме уплашили...

БЛАГОЈЕ: Извините...

МИЛУНКА: Куда сте прошли?

БЛАГОЈЕ: Кроз кафану, није било никога...

МИЛУНКА: Премакли сте док сам чистила иза шанка...

БЛАГОЈЕ: ... Заиста вас нисам приметио...

МИЛУНКА: Други пут се јавите...

БЛАГОЈЕ: Хоћу, сигурно.

МИЛУНКА: Београд је пун свачега, откуд ја знам какве су чије намере...
Шта је тешко да се јавите.

БЛАГОЈЕ: Моја грешка, опростите... Могу ли да оперем руке?

МИЛУНКА: ... Хоћете сапун?

БЛАГОЈЕ: ... Ако има...

МИЛУНКА: Ди сме да нема.

Благоје узима сапун, њере руке, Милунка стиоји све време, у једној руци држи њлехано њањирче за сапун, у другој чисти њешкир. Благоје враћа сапун на њањир, она му њружа њешкир, он брише руке.

БЛАГОЈЕ: “, Пуно вам хвала.

МИЛУНКА: Нема на чему.

БЛАГОЈЕ: ... Много ми је непријатно... То ми није обичај, ја вам се дубоко извињавам... Знате...

МИЛУНКА: А што се ви мени толико извињавате?

БЛАГОЈЕ: ... Не знам да ли можете да разумете, како се осећа човек који нема један динар у џепу?...

МИЛУНКА: А то, ма немојте да се правдате, нисте ви мени ништа дужни, побогу...

БЛАГОЈЕ: Јесам, за вашу љубазност... Тренутно сам у страшним невољама, верујте, чак и ово одело на мени, ципеле, кравата, све је позајмљено, изашао сам из апса пре пет дана, ал’ не бојте се, нисам ни лопов ни убица, официр сам бивше војске, лишен грађанских и свих осталих права. У овом моменту сам нико и ништа. Стид ме је пред вама.

МИЛУНКА: Немате чега да се стидите...

БЛАГОЈЕ: Имам, имам и те како...

Улази Танаско удбаи.

ТАНАСКО: Кево, ди је газда Гојко?

МИЛУНКА: Јутрос је са шпедитером отишао на Каленић пијац по провијант и код Родића за сода-воду.

ТАНАСКО: Неће он скоро, од Славије нагоре је све блокирано због дочека.

МИЛУНКА: Какав дочек?

ТАНАСКО: ... Цео Београд је на дочеку. Кево ти не слушаш радио. Данас је код нас стигла највећа делегација, која је икад дошла у нашу земљу.

МИЛУНКА: Нисам упозната.

ТАНАСКО: Врх Совјетског Савеза са Хручовом на челу и цео президијум, дошли да се поклоне маршалу, да признају и исправе грешку Стаљина, који нас је неправедно оптужио. Е, моја кево, ништа не знаш... А да ли је био Најдан?

МИЛУНКА: Који Најдан. Крстић или Миленковић?

ТАНАСКО: Најдан келнер, кево.

МИЛУНКА: А, Крстић, није од јутрос.

ТАНАСКО: Који први дође, кажи да се кафана данас не отвара. Столице да остану на асталима.

МИЛУНКА: А башта?

ТАНАСКО: Ма кака башта, шта је теби, ама ништа не сме да се износи! Све да се провери од нужника до шанка по три пута, да није нешто постављено! И нико да не улази у кафану... Јасно? Ко ти је овај?

МИЛУНКА: ... Пере руке...

ТАНАСКО: Шта тражиш овде?

БЛАГОЈЕ: ... Опрао сам руке...

ТАНАСКО: Прао си руке... Како се зовеш?

БЛАГОЈЕ: Благоје Петровић.

ТАНАСКО: Благоје Петровић.

БЛАГОЈЕ: ... Да, Благоје Петровић...

ТАНАСКО: Ми се однекуд знамо?

БЛАГОЈЕ: Не бих рекао...

ТАНАСКО: Благоје Петровић. Свеједно, твоја њушка ми се много не допада, чисти се одавде што пре... Кево, доћи ћу касније да проверим стање. Гојку поручи да се кафана данас не отвара, јасно!
(Изађе)

Милунка и Благоје се неколико ѿренуѿака ѓледају, затѿм Милунка сѿане у сѿав мирно и сѿрођо војнички.

МИЛУНКА: Наредник Милунка Савић, командир јуришног бомбашког оделења, треће чете, Топличког пешадијског пука Моравске дивизије првога позива.

БЛАГОЈЕ: *(Помало збуњен)*
... Капетан Благоје Петровић, командир Треће чете Првог батаљона, у саставу другог гвозденог пука књаза Михајла Моравске дивизије, Моравске дивизије првога позива...
(Своје једно насјрам друго)
... Милунка... Да ли је могуће... После толико година...

МИЛУНКА: ... Још мрдам, мој капетане...

БЛАГОЈЕ: ... Како сте ме познали?

МИЛУНКА: ... Није ми било тешко, рекли сте како се зовете...

БЛАГОЈЕ: Задњи пут смо се видели септембра шеснаесте на Солунском фронту... Кад сте рањени на Кајмакчалану...

МИЛУНКА: ... Бугарски метак ми је прошао поред самог срца.

БЛАГОЈЕ: ... Знате да смо плакали као мала деца, војска вас је много волела, били сте маскота Моравске дивизије, жива легенда, српска Јованка Орлеанка... Бодрили смо војнике вашим примером, вашом храброшћу, вештином... и после свега, мислим да вас као нација нисмо заслужили...

МИЛУНКА: ...Немојте капетане... Ја сам жива и здрава, шта ћемо са онима што остадоше у гудурама да им се ни гроб не зна.

БЛАГОЈЕ: ... Не, нисмо сигурно. Да вас је родила једна Француска или Енглеска, пантеон би бам подигли...

МИЛУНКА: Кад би ми дали мало већу пензију, да не морам да чистим кафану, да будем више са децом. Ништа друго ми не би требало...

БЛАГОЈЕ: ... Две Карађорђевог звезде с мачевима, две Легије части, Француски ратни крст са златном палмовом граном, највећи француски орден... Георгијевски крст, цар међу руским орденима... енглески Свети Мајкл, а где су златни Обилићи за храброст и још чудо тога... нема војника који је све то понео на својим грудима Милунка...

МИЛУНКА: ... Јесте ли ви за кафицу?

БЛАГОЈЕ: ... Ако вас не задржавам, са особитим задовољством...

МИЛУНКА: ... Ево, седите капетане...

- БЛАГОЈЕ: Захваљујем... Тренутак кад сте рањени никада нећу заборавити... Крв липти испод копорана, повлачимо вас у први заклон, санитарлија кида дугмад и шок... указују се, извините, бујне девојачке Ботичелијевске груди, у тренутку тајац... Стижу носила и односе вас... Сазнали смо да сте пребачени у Тунис.
- МИЛУНКА: У Бизерту... Болница Фаре...
- БЛАГОЈЕ: Јел истина да је о вама бринуо лично адмирал Геprat?
- МИЛУНКА: Долазио је често, доносио цвеће и поморанце, чоколаде и неко чудно тропско воће. Заборавила сам му име... Долазио је скоро сваки дан.
- БЛАГОЈЕ: ... Емил Геprat, гувернер Туниса, "српска мајка".
- МИЛУНКА: ... Да, тако смо га звали, био је сед, висок...
- БЛАГОЈЕ: ... Одахнули смо кад се сазнало да ћете прездравити... Не знам дал сте свесни колико сте допринели слави нашег пука.
- МИЛУНКА: ... Било је ту див јунака...
- БЛАГОЈЕ: ... Од 80 српских пукова, други гвоздени је био најчувенији, делом захваљујући вама.
- МИЛУНКА: ... Ником то није важно капетане, друге ствари се сада гледају, нашу децу то не занима...
- БЛАГОЈЕ: ... Мислите да је све било узалуд?
- МИЛУНКА: Бојим се да јесте!
- БЛАГОЈЕ: Не прихватам, нити ћу то икада прихватити...
- МИЛУНКА: ... Ту смо где смо, мој капетане, живот нас није мазио...
- БЛАГОЈЕ: Можда смо и криви... Не знам... Веровали смо људским врлинама и служили им... Ако је то грешка, онда смо пред вратима пакла...
- МИЛУНКА: ... Дал' бисте запалили једну цигару?
- БЛАГОЈЕ: ... Да не буде превише?
- МИЛУНКА: Сад ћу да донесем.
- БЛАГОЈЕ: ... Куд рекох, Милунка, молим вас...
(Милунка исцїрчи из ѿросїорије, враїи се са ѿри циџарейе)
Није требало... Сад ми је непријатно.

- МИЛУНКА: Како ћете кафу без цигаре?... Дозволите.
(Прилађује му цигарету шибицом)
- БЛАГОЈЕ: Ви сте чудо Милунка... Колико се ми дуго знамо?
- МИЛУНКА: ... Од дванаесте...
- БЛАГОЈЕ: ... Дванаеста, а сад је педесет пета, пуне четрдесет три године.
- МИЛУНКА: ... Четрдесет три, јел има толико?
- БЛАГОЈЕ: ... А било је ко јуче... Ниш, прва половина септембра, први дан мобилизације...
- МИЛУНКА: Није Ниш, него Прокупље, Ниш је био место становања пука, а Прокупље мобилизацијско.
- БЛАГОЈЕ: Тако је... На првој прозивци Треће чете прозовем, Милун Савић, чујем реско “овде”, одакле си војничке, село, како беше...
- МИЛУНКА: Копривница, срез Рашки...
- БЛАГОЈЕ: Загледамо се ја и поручник Товаревих, мој заменик, знате, збунило нас је ваше беспрекорно војничко држање... Нама као војницима од заната, то је импоновало... Ипак, никако ми није било јасно како сте преварили регрутну комисију?
- МИЛУНКА: ... Хтела сам да сачувам млађег брата, да нам се кућа не затре... Одсекла косу, утегла груди, причала мало кроз нос, пријавила се уз добровољце као Милун Савић... Нису ме много ни загледали, то је била дванаеста. Светило се Косово.
- БЛАГОЈЕ: Товаревих се двоумио, а мени је одмах све било јасно...
- МИЛУНКА: Шта вам је било јасно?
- БЛАГОЈЕ: ... Па то, да сте женско... Војска је мало шушкала, али после бомбашког курса кад смо видели кога имамо, све је престало... Прихватили смо вашу одлуку да будете мушко док рат траје... А друго, тај ваш урођени дар да бацате бомбу и погодите где замислите...
- МИЛУНКА: Ја сам чувала овце поред Ибра, од малих ногу сам вежбала гађање, сви смо то радили, ставимо белег на ливаду, па удри по цео дан... Камена колико оћеш... Гађали смо крље и све што је носио Ибар... Оћете слађу или горчу?

- БЛАГОЈЕ: Скувајте као за себе... Цела Моравска је била састављена од чобана, али тај таленат и прецизност нико није имао. Ви сте могли комотно да носите женске хаљине, и нико не би рекао да сте женско...
- МИЛУНКА: ... Морате то да ми објасните...
- БЛАГОЈЕ: Нема ту шта да се објашњава, неће Србин да призна да је жена боља од њега... Они би вас и сами прогласили за мушко, нарочито после Скочивара шеснаесте, кад сте сами заробили сто Бугара.
- МИЛУНКА: ... Шездесет...
- БЛАГОЈЕ: ... Какви шездесет, било је много више...
- МИЛУНКА: На Скочивару шездесет, ваљда ја знам, и на Груништу још четрдесет три, а то је било после.
- БЛАГОЈЕ: Добро, шездесет... Уракљили сте их бомбама. Како, никад ми неће бити јасно.
- МИЛУНКА: ... Изненађење, нису се надали...
- БЛАГОЈЕ: ... Нису се надали у сред битке!... И међу њима је био један поручник, брка, звао се Георги Димитров...
- МИЛУНКА: Име сте му запамтили...
- БЛАГОЈЕ: ... Како је он кумио и молио да се не сазна да га је жена заробила... То је било комично, све време се држао за главу... "Ја сам активни поручник царске бугарске војске, све ћу да вам кажем, само немојте да се сазна да ме жена заробила, оде ми каријера". А ми га убеђујемо, ма каква жена, то је наредник Савић... Нисмо успели да га убедимо... Георги Димитров је остао потпуно слуђен...
- МИЛУНКА: ... Може ли једна ракијица уз кафу?
- БЛАГОЈЕ: ... Кафа, цигара па још и ракијица. Да не буде много?
- МИЛУНКА: ... Много је кад бију, ову шљивку је пеко један наш бомбаш, Микајло Тодић Муштиклар.
- БЛАГОЈЕ: ... Муштиклар из Жабара, беше...
- МИЛУНКА: Сваке године ми донесе балонче и плус ми спреми дрва за зиму, да ми није ратних другова, не знам шта би... И овај Гојко, газда кафане је солунац. Пети пук краља Милана... Примео ме ко рођену сестру... Нешто се шушка да ће ови одузимати приватне кафане... Видим, он се прилично узортирао...

- БЛАГОЈЕ: ... Све ће да одузму моја Милунка, де они прођу, ништа не остаје...
- МИЛУНКА: ... Остаће ми ови десет прстију, метлу и крпу још могу да држим, а то неће нико да ми узме...
- БЛАГОЈЕ: ... А ди је вама чашица?... Дајте да се куцнемо, да наздравимо за наш сусрет после четрдесет година.
- МИЛУНКА: Ја не пијем...
- БЛАГОЈЕ: Онда нећу ни ја...
- МИЛУНКА: Добро капетане, сипаћу.
(Напочи)
- БЛАГОЈЕ: ... Живели Милунка и нек нам је Бог у помоћи.
(Куцају се)
- МИЛУНКА: Уздравље капетане...
- БЛАГОЈЕ: ... Богами, Муштиклар се није обрукао, права “мученица”...
- МИЛУНКА: ... Мени је свака ракија иста...
- БЛАГОЈЕ: ... Грешите Милунка.
- МИЛУНКА: ... Бога ми не грешим, алкохол је алкохол...
- БЛАГОЈЕ: ... Има ту огромних разлика... Још памтим буке оног коњака који вам је генерал Сарај поклонио, а ви га донели нама у чету.
- МИЛУНКА: ... Ја донела коњак?
- БЛАГОЈЕ: Цео сандук... У Солуну у наш пук је дошла читава делегација, Сарај, наш министар војни, Михајло Рашић, пуно официра... Тражили су да виде тог чувеног бомбаша, легенду Моравске дивизије, једва смо вас изгурали...
- МИЛУНКА: ... Била сам премрла од страха...
- БЛАГОЈЕ: ... Ордонанс Мориса Сараја отвори сандук са коњаком, постави боцу на четрдесет метара, окупи се цео наш пук за трен ока...
- МИЛУНКА: ... Видела сам да немам куд, једино сам тражила да не бацам француску бомбу, јербо она се откотрља, не могу да је закујем у месту као нашу “васићевку”, лепо ми је лежала у руци... Четвртаста... лако сам са њом нанишанила.
- БЛАГОЈЕ: Ми нисмо дисали... а ваше лице, мирно без грча, ни трага од напора.
- МИЛУНКА: ... То тако само изгледа, увек сам била напета као струна...

- БЛАГОЈЕ: ... Лети “васићевка” као из катапулта... Прво се чула ломљава боце, затим експлозија, мерење је показало да је бомба експлодирала осам сантиметара иза флаше, идеална параб-ола... Проломи се аплауз, Морис Сарај је узвикнуо: “браво сержан”, поклонио се и наредио ордонансу да преда преосталих деветнаест флаша коњака и ви лепо сандук на раме, па у чету...
- МИЛУНКА: Мени је све излбледело, код вас је то свеже као да је било јуче... Била сам срећна што се нисам обрукала. Сећам се и тог сандука с пићем... Једва сам чекала да га се ослободим. Добро ми је нажуљило раме...
- БЛАГОЈЕ: ... Настаде русвај... Док сам се окренуо, већ су се ломили грлићи и коњак “Сан рафаел” из 1880. изливао се у плехане мањерке као брља... Једну флашу успем да спасем... како сам гегулама могао да објасним шта је коњак стар тридесет пет година.
- МИЛУНКА: ... Чега се ви све не сећате?...
- БЛАГОЈЕ: ... Бокаста флаша, без етикете, заливена воском. Само је на сандуку писало паженим словима: “appellation controle” 1880... Да није било вас, никад га не бих окусио, многе коњаке сам пробао, али ни један није био ни близу оном... Морис Сарај је био зналац, није пио макар шта... Знате ли с ким сам попио флашу коју сам спасао?
- МИЛУНКА: Откуд бих знала...
- БЛАГОЈЕ: С једним нашим великим пријатељем. Истинским... Знали сте је.
- МИЛУНКА: Флора...
- БЛАГОЈЕ: Флора Сенас... Научила ме је како се пије коњак...
- МИЛУНКА: ... Знала је она да пије...
- БЛАГОЈЕ: ... Морате га што дуже задржати у устима, да се угреје, издахнути кроз ноздрве, тек кад се осети пуноћа букеа... *superior bouquet*... како би рекла Флора, чинила је то са великим уживањем!... Те јесење вечери пред пробој, дуго смо седели у причи, густирали коњак, напослетку је рецитовала.

МИЛУНКА: ... Вас сам слушала много пута како декламујете, њу никад...
Пред Кумановску битку, под Рујном сте пред целим пуком...

БЛАГОЈЕ: ... After great pain, a formal feeling comes
The nerves sit ceremonious like tombs;
The stiff heart questions was it He that bore,
And yesterday of centuries before?
Емили Дикинсон је оживела на оној месечини кроз Флору,
звучало је божанствено, иако сам мало тога тад разумео,
енглески сам савладао тек у ропству... Те ноћи сам научио
две важне ствари: како се пије коњак и да Америка, поред
каубоја и индијанаца, има и сјајне песнике... Она ми је
открила Волта Витмена, Лонгфелоа, Емили Дикинсон... У
логору сам их све научио напамет... Само, многи су ми лепше
звучали кад ништа нисам разумео и кад их је она
рецитовала... Само дан два касније ви и она сте рањени од
истог рафала...

МИЛУНКА: Била је на метар-два од мене и у Бизерти смо биле кревет до
кревета...

БЛАГОЈЕ: ... Волео бих да је видим...

МИЛУНКА: Није више овде.

БЛАГОЈЕ: Није више овде?...

МИЛУНКА: Пре десет година је отишла за Енглеску, страшно љута,
дошла је код мене на Вождовац да се опрости, нова власт јој
је одузела официрску пензију, много ју је то увредило, грдила
их је на сва уста... Жао ме је што је тако отишла...

БЛАГОЈЕ: ... Видела је с ким има посла, зар да дозволи да је мангупи
понижавају, друго смо ми, ми немамо куд. Њој је ипак
Енглеска домовина. Ко иза нас стоји... Ми смо монета за
поткусуривање, моја Милунка.

МИЛУНКА: Оладиће вам се кафа.

БЛАГОЈЕ: Ја ладну и пијем... Пустите ме да уживам, ово ми је прва кафа
после осам година и још да ми је скува мој ратни друг
Милунка Савић, данас ме је Бог погледао...

МИЛУНКА: Где станујете?

БЛАГОЈЕ: Спавам ту у Поп Лукиној, преко пута кафане са неким
Арнаутима, у подруму... Беже људи од мене као да сам
губав... Боје се ваљда.

МИЛУНКА: Чеге се боје?

- БЛАГОЈЕ: Народног непријатеља... Ви сте Милунка данас угостили једног гнусног реакционара и народног непријатеља...
- МИЛУНКА: Ви народни непријатељ? Па ко је онда пријатељ?
- БЛАГОЈЕ: Тако у пресуди пише... Ја се пре рата нисам бавио политиком, нисам ни смео као активни официр... Кад сам се вратио из ропства, видим све се окренуло, није она војска, заклетву нисам хтео да погазим...
- МИЛУНКА: ... И због тога, народни непријатељ...
- БЛАГОЈЕ: ... Симпатисао сам Демократску странку и Љубу Давидовића... Па помогнем неким момцима да се одштампа један летак... Све нас похапсе, мени судили одвојено, добијем осам година које сам одлежао до дана...
- МИЛУНКА: Осам година!
- БЛАГОЈЕ: Осам страшних година... Немачко ропство је санаторијум према њиховим казаматима, пре пет дана сам изашао... учим да идем улицом, град не препознајем, то су неки други људи...
- МИЛУНКА: Навукло се свакаког света, нико никог не поштује...
- БЛАГОЈЕ: ... Јутрос сам ту у Бранковој имао један непријатан сусрет, сударим се са народним судијом Шефером који ме је послао на робију, знали смо се пре рата из Сарајева... Било му је неугодно, питао сам га, зар је морало онако и онолико?... Правдао се да су му пресуде стигле на цедуљи и да је био немоћан, нешто још промрљао и побегао уз Бранкову... Стајао сам и гледао за тим човечуљком, за том вуцибаатином... Добио је пресуде на цедуљи... а мог адвоката Вељка, који се борио као лав, послао у затвор због увреде части суда... Ово одело на мени је Вељково, кравата, ципеле, све...
- МИЛУНКА: ... Има још племенитих људи...
- БЛАГОЈЕ: Да... није баш све изгубљено...
- МИЛУНКА: Имам један громби капут од покојног мужа, преврнут, као нов, донећу вам га сутра овде...
- БЛАГОЈЕ: Хвала вам Милунка, немојте журити, тек је мај... а и немам га где, овај подрум где спавам је језив, до зиме би га сигурно појели мољци...
- МИЛУНКА: Ставила сам ја нафталин у џепове...

БЛАГОЈЕ: ... Од недеље ћу почети да радим, ови Арнаути ми обећали неки посао на дрвари... А кад повратим грађанска права, покушаћу да студирам, уписао бих књижевност ванредно...

МИЛУНКА: Јел' имате деце?

БЛАГОЈЕ: Нисам се женио... Да је потрајала она Југославија, вероватно бих се оженио, било је прилика, нисам размишљао... Осамнаесте сам прекомандован у Другу армију, у Сарајево, код Степе... Тих двадесетак сарајевских година су нешто најлепше што човек може да доживи... Дивно дружење, лепе девојке... Четрдесет прва ме затиче са чином мајора... Издаја, Швабе ме заробе у Високом... логор Оснабрик, вратим се у земљу, апс, и ево ме где сам... Женидба је последња ствар о којој размишљам... Имате ли ви деце?

МИЛУНКА: Четворо. Удовица сам, пензија мизерна, не стиже ни за храну. Згадило ми се све, верујте... Пре рата сам чистила у Хипотекарној банци, ди је сад Народни музеј... Ипак је било друго... Ова кафана "Дуле" је на лошем гласу. Долазе свакојаки, туку се...

БЛАГОЈЕ: Значи, има и тога?...

МИЛУНКА: Скоро свакодневно. Колико сам разбијених глава прала под овом чесмом... Савамалци су најгори... Долазе после, извињавају се, мислим се, идите с милим Богом... Посао ми није тежак, људи су тешки... Поготово кад се напију, направи се човек у пићу на ништа...

БЛАГОЈЕ: Све што је претерано не ваља.

МИЛУНКА: Бог ме осудио да целог живота водим рат с пијанцима. Ко да ме неко проклео.

БЛАГОЈЕ: ... Ко би вас проклео, ја у те ствари не верујем. Све је то у нама... и рај и пакао...

МИЛУНКА: ... Можда сам ја то и сама утумила... Ништа није случајно. Кад год видим пијаног човека, пред очи ми излазе они Бугари код села Церова.

БЛАГОЈЕ: ... Горничевска битка...

МИЛУНКА: ... Горничевска битка... тад ми је било најтеже.

БЛАГОЈЕ: ... Предстраже наших комшија Дунаваца су исекли на комаде, као бесне звери...

- МИЛУНКА: Сећате се како су на нас навалили као суманути, њихови официри их потерали пиштољима у напад испред себе... Талас за таласом је срљао ка нама... Љуљају се буљуци пијаних Бугара, саплићу се, падају сами...
- БЛАГОЈЕ: ... Кад су ишли у напад, увек су певали химну “Шуми Марица крвава”...
- МИЛУНКА: ... Само су се драли и урлали “уре, уре”... Пустимо их ближе, па удри брзом паљбом, страшно смо их намлатили...
- БЛАГОЈЕ: Ја Горничево памтим само по тим гомилама бугарских лешева...
- МИЛУНКА: Који су заударали на ракију... У једном тренутку, прекинем паљбу, нисам више могла да пуцам у пијане људе... Престаде да пуца цео мој одред... Страшно ми је било... Ту сам душу огрешила...
- БЛАГОЈЕ: Нисте Милунка, нисте никако, рат је то...
- МИЛУНКА: ... Грех је пуцати у пијаног, нису знали куд ударају...
- БЛАГОЈЕ: Грех је од њихових старешина што су их гонили онако пијане... Добро сам упамтио њихова искежена лица пуна мржње и страха... Изгледали су као авети. Шта мислите, шта би радили да су се докопали наших ровова и наших вратова?...
- МИЛУНКА: ... После Горничева сам изгубила онај полет, вољу, није ми било више до ратовања, наша победа је била сигурна... Пар дана доцније на Кајмакчалану, стигне ме бугарски метак... Ту је за мене рат био готов... Деветнаесте сам скинула униформу, нађох се на улици са војничким куфером пуним ордења и са 12 динара у руци... почиње борба за живот... Кад ућуте топови, долазе лопови...
- БЛАГОЈЕ: Потпуно сте у праву, само лопови су већ били ту.
- МИЛУНКА: Цабе наши идеали.
- БЛАГОЈЕ: Требало је све ово да нам се деси, да неке ствари разумемо и схватимо...
- МИЛУНКА: Ја ово ништа не разумем... а тако је лепо почело.
- БЛАГОЈЕ: Лепо је било јер смо били млади, пуни енергије, националних идеала. Пошли смо да светимо Косово... пет векова се чекало, а нашој генерацији је припала та част. Били смо понесени.

МИЛУНКА: ... Пред Кумановску битку, под планином Рујан, декламовали сте једну дивну песми...

БЛАГОЈЕ: ... Куманово за Косово... Видите, ни у једној војсци тога није било, да иза наредбе официр рецитије родољубиву песму... Дванаесте је то било правило, бар у нашем пуку.

МИЛУНКА: Упијали смо сваку вашу реч... То је било нешто много лепо... Заузели сте позу хајдук Вељка на топу. У десној руци сте држали уздигнут бодеж... сећам се само првих речи "И овај камен земље Србије"... Показивали сте на планину Рујан... Сви смо плакали... Били смо потрешени... Дуго после тога нисам могла да се смирим.

БЛАГОЈЕ: Не сећам се да сам заузео позу хајдук Вељка на топу... Бодеж сам држао као неки Шилеров јунак...

МИЛУНКА: Та ваша декламација ме је пратила кроз све ратне године... И кад се сетим тог момента, обузме ме неко чудно осећање... Не умем да објасним... Ви сте ту песму сигурно заборавили...

БЛАГОЈЕ: Нисам, то је Ђурина "Отаџбина", често сам је рецитовао дванаесте, тринаесте, па и после... Маштао сам да постанем глумац... обожавао сам Добрицу, Богобоја Руцковића, Цветића, Гавриловића... имитирао сам их пред огледалом... нисам избијао из Народног позоришта... Због оца сам отишао на Војну академију... а у души ми је позориште. У логору сам окупио дружину, па смо логорашима давали представе. Сит сам се наглумио...

МИЛУНКА: ... Дал бисте нешто могли да ми учините?

БЛАГОЈЕ: Драга моја Милунка, у овом тренутку заиста мало тога могу, али даћу све од себе, реците...

МИЛУНКА: ... Дал бисте могли да ми изрецитијете ту песму?...

БЛАГОЈЕ: Ђурину "Отаџбину".

МИЛУНКА: Да...

БЛАГОЈЕ: ... Немојте, молим вас, нисам у стању... После свега, у овим околностима, та песма је изгубила смисао, а и стар сам...

МИЛУНКА: Покушајте...

БЛАГОЈЕ: Разочараћете се Милунка...

МИЛУНКА: Молим вас!...

БЛАГОЈЕ: ... И овај камен земље Србије... Не могу... Можда неком другом приликом...

МИЛУНКА: Дајте све до себе капетане...

БЛАГОЈЕ: И овај камен земље Србије.
Што, претећ сунцу, дере кроз облак,
Суморног чела мрачним борама
О Вековечности прича далекој,
Показујући немом мимиком
Образа свога бразде дубоке.
Векова тамних то су трагови,
Те црне боре, мрачне пећине;
А камен овај, ко пирамида
Што се из праха диже у небо,
Костију кршних то је гомила,
Што су у борби против душмана
Дедови твоји вољно слагали,
Лепећ крвљу срца рођеног
Мишица својих кости сломљене.
Да унуцима спреме бусију,
Оклен ће некад смело, презирућ,
Душмана чекат чете грабљиве.
И само дотле, до тог камена,
До тог бедема,
Ногом ћеш ступит, можда, поганом.
Дрзнеш ли даље?... Чућеш громове
Како тишину земље слободне
Са грмљавином страшном кидају;
Разумећеш их срцем страшљивим
Шта ти смелим гласом говоре,
Па ћеш о стења тврдом камену
Бријане главе теме ћелаво
У заносноме страху лупати...
Ал' један израз, једну мисао,
Чућеш у борбе страшној ломњави:
“Отаџбина је ово Србина!”...

МИЛУНКА: Хвала вам капетане...

БЛАГОЈЕ: ... Вама хвала што постојите...

МИЛУНКА: Знате, на те крупне речи нисам навикла, то уз мене некако не пристаје.

БЛАГОЈЕ: ... Поему заслужујете.

МИЛУНКА: ... Превише... сами сте рекли, што је претерано, не ваља...

БЛАГОЈЕ: ... Та ваша скромност ме просто врећа, остао ми је у Сарајеву "Puustrasion" са репортажом о вама, на шест страна са сликама, правио сам се важан што сте били у мојој чети... На насловној страни ви силазите с воза на Гар д'Лион, у народној ношњи, а испред вас, у ставу мирно, капетан прве класе кога је доделило председник француске Републике да вам буде почасни ађутант, док сте на територији Француске...

МИЛУНКА: Не могу да кажем, радо су ме примали и лепо пазили...

БЛАГОЈЕ: Како да вас не пазе, ви сте једина жена носилац Ратног крста са златном палмовом граном и двоструки Витез легије части. Била је и слика где вршите смотру на Марни, а заставе славних француских пукова спуштене у почасни поклон...

МИЛУНКА: Нудили су ми да останем у Француској, давали ми вилу и пензију, да ми школују децу... Одбила сам, ја без мог народа не могу...

БЛАГОЈЕ: Ја сам из Осанбрика могао да одем у Енглеску, као многи, али нисам хтео... У затвору сам се много пута показао...

МИЛУНКА: ... Ја се никад нисам покајала. Мени је место овде, па нека ми је и сто пута теже...

БЛАГОЈЕ: ... У праву сте, нама је место овде и треба да издржимо... Јутрос сам био на ивици самоубиства... Уђем у ову кафану и нађем вас... Много сте ми помогли Милунка...

МИЛУНКА: ... Шта сам вам помогла, мој капетане?

БЛАГОЈЕ: ... Не да сте ми помогли, него сте ме спасли... И молио бих вас да ми учините једну част... Ви имате две Карађорђевог звезде с мачевима.

МИЛУНКА: Да...

БЛАГОЈЕ: Ја имам једну, хтео бих да макар мало исправим неправду која вам је нанесена...

- МИЛУНКА: ... Неправде нисам бројала, то је моје искушење, само да су ми деца и унуци здрави, то ми је највећа награда. Крај неправдама неће никада доћи, морамо бити усправни, то сам од вас научила, ја свој крст спремно носим и никад нисам била затечена...
- БЛАГОЈЕ: ... Ту је ваша снага, ја сам много пута био потпуно затечен... Свим и свачим... Често ми се учини да сам се нашао у неком туђем животу у ком уопште не умем да се снађем... Све сами теснаци...
- МИЛУНКА: ... Могла бих да вам нађем собу горе код мене на крају Вождовца, не мора одма да се плати, здрав је крај, зеленило, ви сте доста исцрпљени, треба вам и боља храна... Мислим да сте малокрвни.
- БЛАГОЈЕ: Па не изгледам ваљда тако страшно!...
- МИЛУНКА: Имам ја искуства... Држала сам у кући за време другог рата једну врсту болнице. Десетине људи се код мене опоравило. Нисам гледала ни какву капу носи, ни шта је на капи... Помагала сам невољнивима колико сам могла... Кад се сазнало, затворе ме у логор на Бањицу...
- БЛАГОЈЕ: Били сте на Бањици?...
- МИЛУНКА: Шест месеци... Ђенерал Недић ме извуко из логора... После се наљутио на мене јер нисам хтела да присуствујем некој церемонији, хтели Немцима да ме приказују ко мечку...
- БЛАГОЈЕ: ... Ваше две Карађорђеве звезде, поред осталог, заслужили сте довођењем 103 Бугарина и 20 Шваба... јел грешим?
- МИЛУНКА: Не грешите...
- БЛАГОЈЕ: Апсолутни рекорд у српској војсци, а ја сам моју добио за 12 доведених Бугара... Бројке су неумољиве, ви сте довели десет пута више, ето где је неправда. Лично сам замерио Милану Шантићу што ваше подвиге није унео у књигу "Витези слободе". За мене потпуно неразумљива суревњивост, правдао се неубедљиво, чини ми се да вас није уврстио само зато што сте жена... А за мене сте баш због тога величанствени. Све сте нас надмашили...
- МИЛУНКА: Радила сам само оно што сам осећала да ми је дужност, нико ме није приморавао... то је мој пут...
- БЛАГОЈЕ: Ако ме здравље и памћење подржи, покушаћу на свој начин да прибележим све што знам о вама, то не сме да се заборави...

МИЛУНКА: ... Нисам ја тако важна капетане...

БЛАГОЈЕ: *(Раскопчава кошуљу, скида њреко ѓлаве Карађорђеву звезду везану обичним канаичејом)*

Ова Карађорђева звезда је једина ствар коју сам сачувао кроз све ове године. И учините ми част да вам је предам, нема за њу бољег места од ваших груди, а ни бољег друштва. Биће уз две Легије части са Светим Георгијем Победоносцем, Светим Мајклом, Ратним крстом, Златним Обилићем, учините ми то.

Милунка сјоји мирно. Благоје јој њолако сјавља орден, она салућира, он салућира. Загрле се.

БЛАГОЈЕ: Ово сам желео да учиним још пре 40 година пред целим нашим пуком...

МИЛУНКА: ... Други гвоздени са Куманова смо данас само ви и ја, и можда поручник Товаревић, ако је жив...

БЛАГОЈЕ: ... Три пута смо мењали састав од 12-те до 18-те... два комплетна пука изгинула... Други гвоздени из првог састава смо заиста само нас двоје... Други гвоздени пук књаза Михајла Моравске дивизије првог позива... Најславнији пук српске војске... Страшна ме туга обузме кад се сетим тих дивних момака, какав је то квалитет био, никад се нећемо опоравити...

МИЛУНКА: Готово је, мој капетане, морамо живети у садашњости... не можемо живи отићи на Зејтинлик. Морамо мислити шта да оставимо нашој деци. Како да их сачувамо... То ми је једина брига... Битке које сада водим су теже од оних ратних, у рату ми је било лакше, све је било јасно, ко на длану... Непријатељ је испред тебе, па ком опанци, ком обојци... Лаж, подлост, завист, дволичност, злоба, ту Васићевке не помажу...

БЛАГОЈЕ: ... Оне су ту немоћне, као и ми, у рату унемо и знамо, побеђујемо, а и миру смо губитници. Ништа нам не полази за руком...

МИЛУНКА: Нећемо се предати...

БЛАГОЈЕ: Наравно да се нећемо предати...
(Благоје и Милунка у ѓлас:)
... даћемо све од себе

МИЛУНКА: ... Изгледа да је неко ушао у кафану, слушајте ви радио док се не вратим... Можда је газда Гојко.
(Изађе)

Преко радија иду весџи о њосејџи Хрушчова... "После ручка њочеће би-лајтерални разговори... аусџиријски канцелар Јулијус Реб је њо завршејџку њосејџе Совјејџском Савезу, на бечком аеродрому изјавио да је од Совјејџа добио џаранције да ће њоследњи савезнички војник најџусџијџи Аусџирију крајем окџобра ове џодине. Грађани аусџиријске џресејџонице су са одушевљењем џримили ову весџ, зајџим су се на џиласима радио Беча чули звуци Шџџраусовоџ валцера "На лејџом џлавом Дунаву". Уз звуке ове химне Беча и ми се џридружујемо добром расџоложењу џрађана Аусџирије. Милунка улази.

БЛАГОЈЕ: (За себе)
Неће бити више четворице у ципу.

МИЛУНКА: Чуди ме да га још нема, никад се није толико задржао.

БЛАГОЈЕ: Сигурно су га задржали због дочека, појачајте мало... Могу ли да вас замолим за један валцер?

МИЛУНКА: ... Молим!?

БЛАГОЈЕ: ... Да одиграмо валцер...

МИЛУНКА: ... Немојте, ко Бога вас молим...

БЛАГОЈЕ: ... Ја сам вама рецитовао, а ви са мном има да играте.

МИЛУНКА: ... Ја... да играм!

БЛАГОЈЕ: Нећете се извући, још у Солуну на савезничком балу, ја сам желео да вас замолим за игру, али знате како би се то тумачило. Ви сте званично били мушко. Испуните ми ту жељу после четрдесет година...

МИЛУНКА: ... Како ћу капетане, никад нисам играла.

БЛАГОЈЕ: Дајте све од себе. Ја ћу да водим.

Блаџоје се наклони, лујџи џејџама. Милунка усџаје снебивајући се, џочинју да иџрају, на десним врајџима се џојављује удбаи Танаско, коџа они не џримеђују. Удбаи џосмајџра џризор, зајџим џочинје да џајџише. Милунка, сџазивџи џа, џрискаче радију и уџишава џон, јако јој је нејџријајџно.

ТАНАСКО: ... Да ли могу да пишам?

Милунка и Блаџоје сџоје као укојџани, удбаи џролази џоред њих, улази на мала врајџа у клозејџи.

БЛАГОЈЕ: Ко је ова простачина?

МИЛУНКА: ... Топаловић... високи официр УДБЕ...

- БЛАГОЈЕ: Високи официр, пре би се рекло да је неки уличар.
- МИЛУНКА: *(Шайаџом)*
Стални је гост кафане, сви га се боје, првоборац.
- БЛАГОЈЕ: Првоборац...
- МИЛУНКА: ... Немојте, изгубићу посао...
- БЛАГОЈЕ: Ако је неко борац, то сте ви Милунка, шта значо првоборац, ил је борац или није. Шта му значи тај префикс првоборац, ако је први, може да буде само један, а не сви, а ако су сви, то није тачно. Дража је први герилац Европе, тринаестог маја на Равну Гору...
- МИЛУНКА: *(Покушава да сџишиа Блаџоја)*
Пусти те сад то капетане...
- БЛАГОЈЕ: Најбоље што знају је, да лажу... Ту су најјачи...
- ТАНАСКО: *(Продере се из клозеџа)*
Не сери...
- БЛАГОЈЕ: Алал вера виши официру...
- ТАНАСКО: Ућути, пичка ти матерна лепа!
- БЛАГОЈЕ: Како вас није стид, ова жена је двоструки витез Легије части и Карађорђевог звезде с мачевима, пред њом је генерал Шарл де Гол стајао мирно!
- ТАНАСКО: Јебо те Шарл де Гол.
- БЛАГОЈЕ: Слушајте ви, вуцибатино једна, ово је српска Јованка Орлеанка, епски јунак, пазите како се понашате пред овом хероиницом која је седам година сабљу носила.
- ТАНАСКО: *(Излази из клозеџа закоичавајући џаниџалоне)*
Не може човек на миру ни да се попиша.
- БЛАГОЈЕ: Срам вас било, нисте свесни пред ким стојите.
- ТАНАСКО: Она Косовка девојка, а ти си ми Орловићу Павле, и куш, више нећу реч да чијем.
- БЛАГОЈЕ: Срам вас било.
- ТАНАСКО: Ма куш бре, дај исправе.
- БЛАГОЈЕ: Оћу да знам ко ме легитимише.
- МИЛУНКА: Кога ти зајебаваш.
(Извади џишиџољ, џрислони џа Блаџоју на чело)
... Мозак ћу да ти проспем овде...
- МИЛУНКА: Друже Танаско немојте... Молим вас, капетане!

- ТАНАСКО: Капетане! Дај исправе кад говорим!
(*Благоје вади њојврду, удбаи њолако враћа њишињољ, узима цедуљу, врћи главом*)
... Па ти си под условном на две године, а ово малочас што си срао је најмање шест година бајбоконе. Ти ћеш цео живот да проведеш иза решетака... Како ти је име?
- БЛАГОЈЕ: ... Све ту пише...
- МИЛУНКА: Капетан Благоје Петровић...
- ТАНАСКО: Тебе нисам ништа питао... Шта је Благоје? Мрзиш нову народну власт. А?
- БЛАГОЈЕ: Ја никог не мрзим...
- ТАНАСКО: Мрзиш нас Благоје, мрзиш, то је јаче од тебе, не можеш да се уздржиш...
- БЛАГОЈЕ: Само вас жалим и презирем...
- ТАНАСКО: ... Видиш и да нема овог папира, могао бих да те убијем ко зеца, и да не дајем ни усмену изјаву... Ето ди си ти... Шеф ме не би ни похвалио, јер то сматра нормалним, кад наиђеш на овако нешто, чисти говна... Шта си по занимању?
- БЛАГОЈЕ: Бивши официр...
- ТАНАСКО: Боље кажи бивши човек, остатак старог, реакција, трула, непоправљива, све ћемо да вас потаманимо, семе ћемо да вам затремо... Шта кажеш, Дража први герилац Европе, лепа си ми ти тица... Бивши официр заклет краљу... Јел знаш ди ти је краљ?... Видиш, и њега ћемо да скратимо за главу, стићи ће и њега народна правда...
- БЛАГОЈЕ: Ја сам је добро осетио.
- ТАНАСКО: ... Тек ћете да је осетите... и не говори док те се не пита!... Помирили смо се са великим Совјетским Савезом, империјалистима се тресу гаће, падају за годину дана, најдаље... Енглеска ће бити Совјетска Република. Ди ће краљ онда да ти се сакрије... Је ли Благоје... Довешћемо га овде, заказаћемо вешање на стадиону ЈНА, место предигре за финале Купа маршала Тита, да се народ мало развесели пред утакмицу, па преко Славије, до Калемегдана и назад... Што ме гледаш тако цинички?

ТАНАСКО: Срећа твоја што сам пошо без васпитне палице... Слатко би те испендречио... Много волим да избијем декадента... Наплатићу те ко шљиву пожегачу... Сад су нам све “марице” на терену... Не можемо пешке до Ђушине... Шта сад да радим с тобом... или да те оставим за поподне...

(Гледа цедуљу)

Па овде нема адреса, нема ни рејон ди си пријављен, ни одакле си родом?...

БЛАГОЈЕ: Адресе нема, а родом сам из Лебана.

ТАНАСКО: ... Из Лебана?!

БЛАГОЈЕ: Из Лебана.

ТАНАСКО: ... Лебане... Темелко Топаловић, јеси чуо за то име...?

БЛАГОЈЕ: Темелко Топаловић – опанчар, мој исписник, зна га и госпођа. Био сам му командир чете од 12-те до 17-те. А овој госпођи и њему сам истог дана прикачио Златног Обилића за храброст. Рањен у борбама за ослобођење Скопља, даље не знам.

Удбаи се њрене, нервозно шејка и гледа Благоја, баца цедуљу на њод, крене ка врајима, окрене се.

ТАНАСКО: Заборавићу ти име и гледај да се више никад не сретнемо.
(Залуји врајиа и оде)

Благоје њокуји цедуљу, сџавља у џеј, њолако седа за сџо. Милунка гледа за удбашем зџрануџиа.

МИЛУНКА: ... Темелков син...!

Седне за сџо. Са радија креће извешџиај о водосџању, завршава се на француском и њочиње на руском. Лаџано заџамњење.

КРАЈ